

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. VI. Diluuntur fundamenta adversæ sententiæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

nostram conclusionem sic arguit: Iustus eliciens A
actum temperantiae infusus v.g. meretur de con-
digno eius augmentum, imò si sit intensior habi-
tudo praesistente est ultima dispositio ad eius aug-
mentum: Ergo etiam meretur de condigno aug-
mentum gratiae & charitatis, & per consequens
vitae aeternae, & praemii essentialis. Probatur con-
sequentia: Aucta proprietate, non potest non
augeri essentia, & contra: Sed virtutes morales
infusae sunt proprietates gratiae sanctificantis: Er-
go aucta virtute morali infusa, debet etiam gratia
habitualis augeri.

Ad hoc, inquam, fundamentum solutio patet
ex iam dictis: Antecedens enim distinguendum
est: iustus eliciens actum temperantiae infusae in-
tensorem habitu, meretur eius augmentum,
ratione imperij charitatis in tali actu virtuali-
ter inclusi vel ad illum praesuppositi, concedo
Antecedens: secluso imperio formali, vel sal-
tem virtuali charitatis, nego Antecedens. Simi-
liter distinguo Consequens: Ergo meretur etiam
augmentum gratiae & charitatis, ratione imperij,
charitatis, concedo secluso, vel praefixo tali im-
perio, nego. Alia argumenta §. sequenti solven-
tur.

§. VI.

Diluuntur fundamenta adverse sententiae.

Obijciens primò: Actus eliciti à virtutibus
infusis, sive moralibus, sive Theologicis, se-
cluso imperio charitatis, habent omnes condi-
tiones ad merendum requisitas, sive ex parte per-
sonae merentis, sive ex parte ipsius actus merito-
rij: in primis enim sunt actus hominis iusti, &
victoris, ut supponimus: deinde hi actus sunt
veritatis, ut patet, & supponuntur esse libri-
tatem etiam supernaturalem quoad substantiam,
cum eliciantur ab habitibus infusis & supernatu-
ralibus, propter motum supernaturalem: deni-
que, cum illi actus à Deo ut auctore supernatu-
rali procedant, ad ipsum ut finem ultimum su-
pernaturalem tendunt & referuntur; nam ulti-
mus finis semper proportionatur primo agenti:
Ergo tales actus, etsi à charitate non imperen-
tur, sunt meritorij vitae aeternae, & praemii essen-
tialis, & non solum accidentalis.

Confirmatur: Omnis actus qui procedit à
gratia habituali sanctificante, est meritorius vi-
tae aeternae, positis praedictis conditionibus, gra-
tia enim dignificat tam subiectum in quo est,
quam operationes eius quae ab ipsa proce-
dunt: Sed actus eliciti à virtutibus infusis,
procedunt à gratia habituali sanctificante; cum
enim omnes virtutes infusae emanent à gratia,
sicut proprietates ab essentia, ipsa gratia opera-
tur medijs omnibus illis, eo modo quo essen-
tia medijs suis proprietatibus activis, scilicet
potentis: Ergo tales actus sunt meritorij vitae
aeternae.

Confirmatur ampliùs: Ad meritum de condi-
gno sufficit quod habeat proportionem cum pra-
mio: Sed omne opus gratiae habet proportio-
nem cum vita aeterna: Ergo de condigno illam
meretur. Minor probatur: Motus cujuslibet na-
turae habet proportionem ad finem illius, sicut
motus gravium & levium est proportionatus ad
fines ipsorum, & illa ad centrum perducit: Sed
proprius finis gratiae est vita aeterna, unde Ioan.
4. gratia vocatur *fons aquae salientis in vitam*
aeternam: Ergo omnis motus gratiae est propor-

Tem IV.

tionatus cum vita aeterna, & ad illam hominem
perducit.

Ad objectionem respondeo, actibus elicitis à
virtutibus infusis, secundum se spectatis, & pra-
cisco charitatis imperio, deesse unam & praeci-
pua conditionem, ad meritum de condigno
vitae aeternae requisitam, nimirum perfectam re-
lationem & tendentiam in Deum ut finem ulti-
mum supernaturalem: licet enim ex natura sua,
& ex eo quod à virtutibus supernaturalibus & in-
fusis procedunt, ad ultimum finem superatura-
lem ordinantur, haec tamen ordinatio est imper-
fecta; & enim ordinatio generalissima, quae om-
nia pertinentia ad unum genus, in finem illius
quomodocumque tendunt, & veluti quaedam
exigentia, quae ex natura sua postulant in finem
ultimum supernaturalem per charitatem perfecte
referri. Unde in hoc distinguuntur actus virtutum
moralium infusarum ab actibus virtutum mora-
lium acquiratarum, quod isti solum habent po-
tentiam obedientialem, ut in ultimum finem su-
pernaturalem per charitatem ordinentur, illi verò
ad hoc proximam & connaturalem capacitatem
& exigentiam habent.

Ad hoc quod meritum dicit ordinem explicitum
ad praemium illi, correspondens, & refertur in
bonum & obsequium praemiantis: actus verò à
virtutibus infusis eliciti, implicite solum ad
Deum ut finem ultimum supernaturalem refe-
runtur, quatenus scilicet explicite proprium ob-
jectum respiciunt, quod tanquam finis particu-
laris & proximus sub fine ultimo universali con-
tinetur: illi etiam bonum divinum, seu Deum ut
in se bonum, proprie non respiciunt, sed illum
sub ratione veri, vel quatenus est bonum no-
strum, aut prima regula totius honestatis & bo-
nitatis moralis, attingunt, ut in ultima ratione
nostrae conclusionis expendimus; unde praeter
hanc relationem implicitam & imperfectam,
aliam explicitam & perfectiorem exigunt, ut sint
meritorij de condigno vitae aeternae, & debent in
bonum & obsequium Dei formaliter, aut saltem
virtualiter, per charitatem referri.

Ad primam confirmationem, concessa Majori,
distinguo Minorem: Actus eliciti à virtutibus
infusis, procedunt à gratia sanctificante, median-
te charitatis imperio, concedo Minorem: inde-
pendenter ab imperio charitatis, nego Minorem.
Similiter distinguo Consequens: Ergo
sunt meritorij vitae aeternae, mediante imperio
charitatis, concedo: secluso charitatis imperio
formali, aut virtuali, nego. Solutio patet ex
dictis corollar. 4. ibi enim ex D. Thoma ostendimus,
nullum esse actum virtutis moralis infusae,
qui non includat, vel supponat charitatis impe-
rium; quia omnes virtutes morales infusae sunt
connexae charitati, sicut acquiratae sunt connexae
cum prudentia. Ad hoc quod actus virtutis mora-
lis infusae praesupponit & includit iudicium pru-
dentiae infusae, sicut actus virtutis moralis acqui-
sita praesupponit & includit iudicium prudentiae
acquiratae: constat autem quod sicut iudicium pru-
dentiae acquiratae praesupponit rectum affectum
circa bonum morale, quod est finis actuum mo-
ralium, sic iudicium prudentiae infusae praesuppo-
nit rectum effectum circa Deum finem superna-
turalem, qui est objectum charitatis: Ergo actus
virtutis moralis infusae est propter motum cha-
ritatis, & includit aut supponit necessario ejus
imperium.

Ex quo patet responsio ad secundam confir-
ma-

Bb

ma-

mationem: concessa enim Majori, Minor distinguenda est: Omne opus gratiae habet proportionem cum vita aeterna, mediante imperio charitatis, concedo Minorem: scilicet charitatis imperio, nego Minorem. Ad probationem illius, distinguo Majorem: motus cujuslibet naturae habet proportionem ad finem illius si sit perfectus, concedo: si sit imperfectus, nego. Motus verò gratiae imperfecti sunt, & veluti informes, nisi à charitate imperentur: unde sine ejus motione & imperio non possunt efficaciter tendere in finem ultimum, nec per consequens vitam aeternam de condigno promereri. Nec obstat quod gratia Ioan. 4. appelletur *sons agne salensis in vitam aeternam*: per hoc enim non significatur, quod gratia sanctificans immediate per se ipsam tendat in vitam aeternam, & claram Dei visionem, sed solum mediante charitate, quae est prima & principalis eius proprietas, & formalis tendentia seu inclinatio in finem supernaturalem. Sicut in naturalibus gravia & levia immediate per propriam naturam & substantiam non tendunt ad centrum, sed mediante gravitate & levitate, quae sunt principia proxima motus sursum & deorsum.

178. Obijcies secundò: actus fidei & spei, si fiant à persona iustificata, sunt meritorij de condigno vitae aeternae, sine alia relatione superaddita ad Deum, & praeciso quocumque charitatis imperio: Sed fides & spes sunt virtutes infusae: Ergo actus virtutum infusarum, in homine iusto, sunt meritorij de condigno vitae aeternae, etsi per charitatis actum non referatur in Deum. Major probatur. Primo autoritate d. Thomae 2.2. quæst. 2. art. 9. ubi quaerens an actus fidei sit meritorius? respondet affirmativè, & ratione reddit, *quia est actus intellectus assentientis veritati divinae ex imperio voluntatis à Deo motae per gratiam*. Et in resp. ad 1. dicit quod licet actus fidei non sit meritorius sine charitate, tamen charitate superveniente fit meritorius. Secundò probatur ratione: Actus fidei est dispositio valde proportionata premio vitae aeternae, ut docet D. Thomas in hac parte supra quæst. 4. art. 3. ubi ait, quod fidei in via correspondet visio in patria, in qua formaliter consistit beatitudo. Idem dici potest de spe: tum quia est valde affinis fidei: tum etiam quia sicut fidei correspondet clara visio in patria, ita & spei comprehensio, ut ibidem asserit S. Doctor: Ergo actus fidei & spei sunt meritorij de condigno vitae aeternae, si fiant à persona iustificata, & in gratia existente, quamvis nullum supponant charitatis imperium.

179. Respondeo negando Majorem quoad utramque partem. Et ad primam ejus probationem dico, D. Thomam per imperium voluntatis à Deo motae per gratiam, intelligere imperium charitatis: Quia, ut docetur in Tractatu de fide, pia affectio voluntatis ad credendum in iustificatione est actus à charitate elicitus, vel saltem imperatus. Unde quando idem S. Doctor in resp. ad 1. asserit, charitate superveniente, actum fidei fieri meritorium, hoc non debet intelligi solum de charitate habituali, sed etiam de actuali, formaliter aut virtualiter talem actum imperante: actus enim fidei non est meritorius, quamdiu est informis: est autem informis, donec à charitate imperetur, & quousque verificentur verba illa Apostoli ad Galat. 5. *fides quae per dilectionem operatur*.

A Ad secundam probationem similiter dico, quod actus fidei est dispositio valde proportionata premio vitae aeternae, quando est formatus, & à charitate formaliter aut virtualiter imperatus: secus verò si sit informis, & si non includatur aut supponatur charitatis imperium. Unde quando D. Thomas ait, fidei in via correspondere visionem in patria, loquitur de fide formata, & à charitate imperata. Idem, servatà proportionem de actu spei dicendum est: licet enim illa sit virtus theologica, & propterea attingat Deum immediate, non tamen attingit illum ut est bonus in se, sed solum quatenus est bonum nostrum, & prout à nobis diligitur amore concupiscentiae; unde ut attingat illum, ut in se bonus est, & in ejus obsequium & bonum referatur, requiritur charitatis imperium.

B Obijcies tertio: Siquis subito rapiatur ad martyrium, ita ut ipsi locus non relinquatur ad referendum per actum charitatis illud opus heroicum in Deum, ut finem ultimum, absque dubio meretur vitam aeternam de condigno, & tamen nulla est relatio charitatis, neque actualis, neque virtualis: Sed martyrium est actus fortitudinis, quae inter virtutes morales infusas numerantur: Ergo ut actus virtutis moralis infusae sit meritorius de condigno vitae aeternae, non requiritur relatio seu imperium charitatis.

C Respondeo eum qui rapitur ad martyrium, 181. communiter & regulariter habere actum charitatis, juxta illud Christi Domini: *Majorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat pro amicis suis*. Quod si expresse tunc actum charitatis non liceat, nihilominus ibi erit virtualiter & implicite charitatis imperium, ratione actus quo homo in primo instanti iustificationis, diligendo Deum ut ultimum finem supernaturalem, totam vitam suam retulit in Deum, quantum ad omnes actiones in ipsum referibiles: cum enim bonorum actuum operatio sit executio talis propositi, virtualiter ipsum includit, nisi per peccatum mortale talis intentio revocetur, vel interrumpatur, ut §. 3. in solutione tertiæ objectionis declaravimus.

D Obijcies quartò: Actus virtutum moralium infusarum ex bonitate sibi propria merentur præmium accidentale ut supra diximus: Ergo & gloriam essentialem. Consequentia probatur: cum enim præmium accidentale supponat essentialē, & ex illo veluti refultet, non videtur posse augeri, nisi illud pariter augeatur.

E Respondeo concessio Antecedente, negando 183. Consequentiam. Ad cuius probationem dicendum, quod quamvis præmium accidentale necessario supponat essentialē, potest tamē augeri, non aucto essentiali, ut patet in martyribus, qui interdum sunt minores in charitate, & consequenter in præmio essentiali, pluribus Confessoribus, & tamen sunt eminentiores in præmio accidentali, scilicet in aureola martyrij, ut docet S. Thomas quæst. 26. de verit. art. 6. ad 8. dicens: *Aliquis Confessor potest aliquo Martyre esse eminentior, quantum ad præmium essentialē: Martyr tamen eminet, quantum ad præmium accidentale*.

ARTICVLVS VII.

An homo possit sibi vel alijs de condigno, vel saltem de congruo mereri primam gratiam justificantem, vel augmentum eius, aut primam gloriam, primæ gratiæ habituali correspondentem?

44. *Hæc primam gratiam iustificantem, quia de
peccato certum est, et in varijs Concilijs contra B
Pelagianos et Semipelagianos definitum, ho-
minem nullo plane modo possemus primam
gratiam actualem, prævenientem, et excitantem,
qualis est prima vocatio. unde Aposto-
licus ad Ephes. 1. ait nos esse forte vocatos,
subinde nullis præcedentibus meritis, vel
occasionibus, aut congruitatibus: qui enim forte
eligitur, omnem illam præventionem excludit,
ut idem dicit. 4. observat S. Thomas, iudens:
Quia formibil est aliud quam inquisitio rerum, qua
et divina voluntate sunt: gratia autem eius ex sola
divina voluntate dependet, indest quod gratia prima
vocativa dicitur fors, quia Deus per modum fors,
sumendum occurrentem prævidentiam, non ex alicuius
meritis, per gratiam internam vocat Unde Tri-
dentinum sessione 6. cap. 5. Declarat ipsius
iustificationis exordium in auctoritate Dei per Christum
solum præveniente gratia sumendum esse, hoc est ab
eius vocazione quâ nullis eorum existentibus
meritis, vocatur. Ubi illa universalis negati-
va, nullis existentibus meritis, videtur omne
meritum, tam de condigno, quam de congruo
excludere. De quo plura diximus in Tractatu
de prædestinatione.*

Tota ergo difficultas ad primam gratiam iustificantem devolvitur, id est ad gratiam illam quæ infunditur à Deo in iustificatione impij, dum remittitur peccatum; quæ gratia dicitur prima, non quia infunditur in prima iustificatione, cum in omni iustificatione detur prima gratia, sed ad distinctionem augmenti gratiæ, quod dicitur gratia secunda. Quæstio etiam procedit de merito tam de condigno, quam de congruo: videtur enim quod per actus contritionis & charitatis, qui ad gratiam iustificantem ultimo disponunt, eamque prioritate natura præcedunt, homo possit primam gratiam iustificantem non solum de congruo, sed etiam de condigno mereri; cum illi actus, utpote perfectè supernaturales, & ultimæ dispositiones ad gratiam, sint illi proportionati, & primam gloriam, quæ est quid majus primæ gratiæ, de condigno mereantur, vellemus dicimus. Pro resolutione hujus difficultatis.

Dico primò: Nullus potest de condigno mereri primam gratiam iustificantem, benè tamen eius augmentum, & primam gloriam, primæ gratiæ habituali correspondentem.

Prima pars videtur certa de fide: Tum quia ad
 116. Roman. 3. dicitur, *iustificati gratis per gratiam*
infa. Tum etiam quia Consilium Arausicanum
 can. 17. definit, charitatem esse donum Dei, *desu-*
sum in cordibus nostris, nullis ex parte nostra pra-
cedentibus meritis Et Tridentinum sess. 6. cap. 8.
 praedicta Apostoli verba exponens, ait: *Gratis*
iustificatio dicitur, quia nihil eorum qua iusti-
ficationem procedunt, sive fides, sive opera,
 Rom. 17.

A ipsam justificationis gratiam promerentur. Quod debet intelligi, saltem de merito condigno; aliàs nullum excluderet meritum, respectu primæ gratiæ justificantis, ab actibus qui illam præcedunt, cum non desit meritum de congruo, ubi est meritum de condigno.

Accedunt etiam SS. Patrum testimonia : Augu-
stinus enim Epist. 105. ostendit nullum meri-
tum præcedere justificationem. Et de natura &
gratia cap. 5. notat quod in Scriptura justificati
non vasa meritorum, sed *vasa misericordia*, ap-
pellantur, quia prima gratia justificans, non ex
meritis, sed ex Dei misericordia illis tribuitur.
Unde lib. de gratia & lib. arbit. cap. 6. exclamatur:
*Quid daret coronam iustus iudex, si non dasset
gratiam misericors pater? Quomodo illa tangam
debita redderetur, nisi prius ista gratuita donaretur?*
Similia docet Prosper in resp. ad cap.
6. Gallor. *Iustificatus homo (inquit) id est ex im-
pius factus, nullo præcedente bono merito accipit do-
num, quo medio acquirat & meritum.* Et lib. 2. de
vocat. cap. 2. *Datur ergo unicuique gratia sine
merito, unde tendat ad meritum; & datur ante
illum laborem, unde quisque mercedem acci-
piat secundum suum laborem.* Denique Gre-
gorius magnus lib. 18. Moral. cap. 22. alias
24. hæc scribit: *Hominis meritum divina gratia
non ut veniat invenit, sed postquam venerit, facit;
atque ad indignam mentem veniens Deus, dignam
sibi exhibet retribuendo, & facit in ea meritum quod
remuneret.*

Ratio quoque suffragatur : Nam si aliquis de
con digno meretur primam gratiam, vel eam me-
retur per opera ipsam antecedentia, vel per ope-
ra ipsam subsequētia ? Neutrum dici potest :
Ergo &c. Minor quoad primam partem videtur
certa : Tum quia opera primam gratiam antecē-
dentia, vel sunt purē naturalia, vel impēfēctē
supernaturalia, fubindeque gratiæ sanctificanti,
quæ est perfectissima forma ordinis supernatura-
lis, improporcionata : Tum etiā, quia omne opus
existentis in peccatō, impeditur ad indispōitiō-
nem & statum subiecti, nec habeat rationem me-
riti apud Deum. Probat verō, quantum ad se-
cundam : Primo quia cum meritum sit veluti mo-
tus quiescēt & via ad præmium, non potest esse
quid posterius illo ; unde homo non potest me-
reri illud quod jam habet, sicut nec sperare bo-
num quod jam possidet, secundō, quia actus
non potest esse meritorius illius formæ, à quo to-
tū valorem meritōrum sumit ; unde committere
dicitur : *Principium meriti non potest cadere sub me-
rito* : Sed actus qui gratiam sanctificantem in
anima supponunt, & eā sunt posteriōres, ab illa
totam suam dignitatem, & valorem meritōrum
desumunt : Ergo illam mereri nequeunt. Ex quo

E intelligens, quod licet daretur, militem, fortiter & generose pugnando, posse de condigno mereri equum, vel arma sibi à Rege gratis donata, homo tamen per actus primam gratiam subsequentes non posset illam de condigno mereri. Ratio enim disparitatis manifesta est, quia meritum militis, seu bonus usus equi, & armorum, non est effective ab equo & armis, sed à virtute, prudentia, & arte militis, cujus illa sunt tantum instrumenta; prima verò gratia justificans est principium meriti, & valorem meritorum in opera ipsam subsequencia influit. Hanc differentiam insinuat S. Thomas hic art. 5. ad 3. his verbis: Ad tertium dicendum, quod omne bonum opus hominis procedit à prima gratia, sicut à prin-

Bb ij cipio,